

Titulació	Tipus	Curs
Formació del Professorat d'Educació Secundària Obligatoria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes (Espec. Matemàtiques)	OB	1

Professor/a de contacte

Nom: Valeska Lisbeth Cabrera Cuadros

Correu electrònic: valeska.cabrera@uab.cat

Equip docent

Ainhoa Flecha Fernandez Sanmamed

Jessica Cabezas Alarcon

Mireia Casado Olivas

Merce Capell Manzanares

Nuria Mora Lorente

(Extern) Maria Carbó

(Extern) Maria Josep Jarque

(Extern) Mercè Garcia-Milà

(Extern) Rommy Morales-Olivares

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No es contemplen

Objectius

El treball del mòdul ha de possibilitar:

1. Emmarcar l'actual sistema educatiu en general i especialment de secundària en relació a la seva evolució històrica i social.
2. Comprendre i valorar les polítiques educatives i l'impacte de les diverses reformes en relació a les desigualtats socioeducatives.
3. Comprendre i valorar els canvis socials que influeixen en l'entorn dels centres de secundària així com els fenòmens de les transicions.

4. Analitzar el paper socioeducatiu dels diversos actors educatius (alumnat, professorat i famílies).
5. Comprendre i valorar el paper de la comunicació en els processos educatius i la interacció entre iguals tot coneixent, entre d'altres, els fonaments psicopedagògics de l'aprenentatge col·laboratiu.
6. Analitzar les causes i factors que expliquen les característiques individuals i les diferències en els adolescents tot construint criteris d'actuació i actituds favorables a l'ajust de l'ajuda educativa.
7. Comprendre el funcionament dels processos d'ensenyament-aprenentatge des d'una perspectiva interaccionista, amb especial èmfasi en les representacions mentals o percepcions que conformen els processos motivacionals, per fonamentar el plantejament i la intervenció educatives
8. Identificar els principis organitzatius i la seva estructura en els centres de secundària.
9. Comprendre els principis de l'atenció a la diversitat aplicada a la secundària i dominar els principals recursos interns i externs dels centres per poder donar una resposta educativa eficaç.
10. Reconèixer el valor educatiu fonamental de la funció tutorial.

Resultats d'aprenentatge

1. CA01 (Competència) Implementar l'atenció educativa inclusiva tenint en compte les diferents mesures i suports per afavorir la personalització dels aprenentatges.
2. CA02 (Competència) Orientar l'alumnat en l'elecció d'estudis actuals i posteriors, incloent l'acció tutorial que contribueixi al benestar socioemocional i cognitiu de l'alumnat.
3. CA03 (Competència) Adoptar un comportament ètic de compromís i de respecte amb la societat, l'alumnat, la professió docent, la comunitat educativa i la institució escolar en el marc del codi deontològic de la professió docent.
4. CA04 (Competència) Construir una identitat professional orientadora integrant els valors i el compromís professional en una educació que contribueixi al desenvolupament d'una societat sostenible, igualitària, diversa i justa que respecti els drets humans.
5. KA01 (Coneixement) Caracteritzar els elements organitzatius més rellevants d'un centre educatiu, la cultura institucional, els espais de participació de la comunitat educativa i els reptes educatius que ha d'afrontar.
6. KA02 (Coneixement) Identificar les característiques de l'alumnat i de les seves relacions entre iguals, familiars i comunitàries, com a persones que estan en situació d'aprenentatge, amb perspectiva interseccional, per orientar-los en els seus itineraris.
7. KA03 (Coneixement) Reconèixer les pròpies competències socioemocionals, així com les fortaleces i debilitats personals, orientades a l'autogestió emocional i la gestió del clima de treball a l'aula, per millorar-les.
8. SA01 (Habilitat) Analitzar evidències i dades extretes de l'aula de secundària per a la realització de recerques educatives relacionades amb els processos d'ensenyament i aprenentatge, amb la finalitat de millorar les competències professionals docents.

Continguts

L'assignatura s'estructurarà en 3 blocs, d'acord amb l'OM que regula el màster:

BLOC 1: Desenvolupament en l'adolescència i aprenentatge (4 ECTS). El bloc aporta coneixements de caràcter psicopedagògic i se centra en dos aspectes principals: el desenvolupament de l'adolescència, i els processos d'aprenentatge en l'educació secundària. Es parteix dels enfocaments teòrics de la psicologia del desenvolupament i de la psicologia de l'educació, amb l'objectiu d'oferir eines per a la seva aplicació a les funcions del docent de secundària

BLOC 2: Processos i contextos educatius (àmbit de pedagogia) (5 ECTS). El bloc pretén aprofundir en el coneixement del context on es du a terme la funció educativa, on els futurs professors hauran d'intervenir així com comprendre els processos que la configuren. Per això s'analitza el sistema educatiu, el context social proper i el centre educatiu. Però és dins de l'aula on es donen els processos educatius d'interacció professor - alumne, de manera que en el desenvolupament de l'assignatura s'ofereixen els elements necessaris per situar els contextos, interrelacionant entre ells i proporcionant la base des de la qual comprendre adequadament el context l'aula, els processos que tenen lloc i de les possibilitats d'intervenció en ells. També es tractaran en aquest bloc dues qüestions directament vinculades a l'exercici professional: la tutoria i l'atenció a la diversitat.

BLOC 3: Societat, família i educació (àmbit de sociologia) (3 ECTS). Els canvis que s'han produït en l'àmbit social, familiar i educatiu en els últims anys, justifiquen la necessitat de tractar aquestes qüestions identificant les relacions que hi ha entre societat, família i educació des de la perspectiva de la tasca docent i la intervenció psicopedagògica. Per això, insistint en el caràcter professionalitzador, es tractaran els coneixements relatius a les relacions entre medi i educació, el paper de les famílies en l'educació dels fills / es i les relacions entre famílies i l'escola

En funció de la modalitat (presencial o no presencial) hi poden haver algunes alteracions en la distribució dels continguts en els diferents blocs.

BLOC 1: Desenvolupament en l'adolescència i aprenentatge

1 Crèixer i desenvolupar-se en l'etapa de l'adolescència.

1.1. Les relacions entre desenvolupament, aprenentatge, cultura i educació.

1.2. El desenvolupament d'habilitats en els àmbits cognitiu, afectiu, social i corporal.

1.3. El desenvolupament cognitiu i la construcció del coneixement.

1.4. La formació de la identitat individual i social.

1.5. Les diferències individuals. Dificultats en el desenvolupament individual i social i en l'aprenentatge.

2. Estudiar a l'etapa de secundària.

2.1. La construcció de coneixements en el context escolar. Processos de memòria i organització del coneixement.

2.2. Tipus de continguts i tipus d'aprenentatge.

2.3. La construcció de coneixements compartits. La interacció com a motor d'aprenentatge.

2.4. La interacció entre alumnes. El treball de grup. Mètodes d'aprenentatge cooperatiu.

2.5. Desenvolupament, aprenentatge i ús de les TIC.

2.6. Aspectes psicosocials de l'aprenentatge. Desenvolupament de l'autoconcepte i l'autoestima. Funció de les representacions mútues, sobre un mateix i sobre els aprenentatges.

BLOC 2: Processos i contextos educatius

3. El sistema educatiu.

3.1. Característiques dels sistemes educatius.

3.2. L'evolució del sistema educatiu espanyol a partir de 1970 fins l'actualitat.

3.3. El sistema educatiu a Catalunya. L'actual marc normatiu de l'educació secundària.

4. L'organització a secundària.

4.1. Elements bàsics per a l'anàlisi de les organitzacions educatives. Context polític i normatiu dels instituts.

4.2. Autonomia i organització-gestió dels instituts: projecte educatiu, direcció i rendiment de comptes.

4.3. L'organització dels recursos materials. L'arquitectura escolar. El mobiliari i l'equipament. Els materials escolars. El paper de les TIC.

4.4. L'organització dels recursos funcionals. Temporalització, calendari i horari escolar.

5. El currículum a l'educació secundària.

5.1. Currículum i societat del coneixement.

5.2. Currículum i competències bàsiques.

5.3. El currículum i els objectius de l'educació secundària obligatòria i postobligatòria.

5.4. Currículum i valors.

5.5. Les TIC i el desenvolupament del currículum.

5.6. Avaluació d'aprenentatges i currículum.

6. La participació de la comunitat educativa.

6.1. Les estructures de participació de la comunitat educativa. Els consells escolars.

6.2. El clima institucional i la cultura de la participació. La presa de decisions.

6.3. La carta de compromís educatiu. La relació amb les famílies.

6.4. Les associacions de mares i pares (AMPA) i les d'estudiants.

7. Les relacions amb l'entorn.

7.1. Les xarxes de coordinació escolars.

7.2. Els Plans educatius d'entorn.

7.3. Els Projectes educatius de ciutat.

7.4. La coresponsabilitat de les administracions educatives. Les zones educatives.

8. L'atenció a la diversitat a l'educació secundària.

8.1. Concepte d'atenció a la diversitat. Diversitat i inclusió. Principis psicopedagògics per atendre la diversitat a secundària.

8.2. Els recursos interns i externs als centres per atendre la diversitat.

- 8.3. La diversitat a l'aula. Modalitats de diversitats que trobem a l'aula (necessitats educatives derivades de minusvalideses psíquiques, físiques o motòriques; trastorns i/o retards en l'aprenentatge; alumnes amb sobredotació intel·lectual; alumnes de nova incorporació; problemes de motivació i de conducta, etc.).
- 8.4. L'organització del grup-classe i la gestió de l'aula diversa. Tipologies d'agrupaments d'alumnat: agrupaments flexibles; desdoblaments; grups cooperatius i ensenyament multinivell. La gestió dels espais i els temps didàctics atenent la diversitat. Les TIC i l'atenció a la diversitat.
9. La comunicació a secundària.
- 9.1. Interacció i comunicació.
- 9.2. La comunicació educativa.
- 9.3. La competència comunicativa verbal i no verbal a l'aula i fora de l'aula.
10. El clima relacional de l'aula i la seva gestió.
- 10.1. La dinàmica dels grups.
- 10.2. La convivència en els centres i la utilització de la mediació de conflictes.
- 10.3. Les habilitats docents en les situacions potencialment conflictives.
- 10.4. L'educació emocional com a recurs per a la millora del clima de l'aula.
11. La tutoria i l'orientació.
- 11.1. Les funcions de tutoria del professorat de secundària.
- 11.2. El professor tutor i la coordinació de la funció de l'orientació educativa (personal, acadèmica i professional).
- 11.3. Tutoria, avaluació, promoció i acreditació de l'alumnat.
- 11.4. Models i experiències de tutoria.
12. El professorat de secundària.
- 12.1. Les competències professionals.
- 12.2. L'accés a la professió en el Servei d'Educació de Catalunya.
- BLOC 3: Societat, família i educació**
13. La societat i l'educació secundària.
- 13.1. Societat i educació: la perspectiva sociològica.
- 13.2. Canvis socials i educació secundària.
- 13.3. L'entorn social dels centres de secundària. Els IES i la comunitat local.
14. Reformes educatives i comprensivitat.
- 14.1. Les reformes educatives a l'educació secundària. De l'escola d'èlit a l'escola de masses.
- 14.2. Les reformes comprensives a Europa: debats i propostes.
- 14.3. La comprensivitat a Catalunya i Espanya: de la LOGSE a la LOE i a la LEC.
15. Les desigualtats socials i educatives.
- 15.1. Les desigualtats socials: classe, gènere, ètnia i col·lectius minoritzats.
- 15.2. Les desigualtats educatives: accés, procés i resultats.
- 15.3. Polítiques d'igualtat en l'educació secundària
16. Les transicions a l'educació secundària.
- 16.1. Concepte de transició i itinerari.
- 16.2. La transició després de l'ESO: orientació, avaluació i itineraris postobligatoris.
- 16.3. La transició al mercat de treball: formació professional i dispositius d'inserció. Del mercat de treball a la formació: el reconeixement de competències.
17. Els actors de la comunitat educativa.
- 17.1. L'alumnat de secundària: condició social de l'adolescència i la joventut. Actituds de l'alumnat enfront l'educació i l'escolarització.
- 17.2. La família: canvis en els estils educatius familiars i en la relació entre pares i fills.
- 17.3. El professorat: condició social dels docents. Canvis en la professionalitat docent i cultures professionals.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Comentaris de lectures i anàlisi de documents	30	1,2	
Exemplificacions i estudi de casos	20	0,8	

Simulacions de situacions professionals	22	0,88
Tipus: Supervisades		
Reflexions personals sobre les pràctiques	20	0,8
Tutories col·lectives o individuals	20	0,8
Tipus: Autònomes		
Estudi personal	40	1,6
Lectures i comentaris de textos	40	1,6
Preparació de treballs	48	1,92

Les activitats formatives es repartiran entre els 3 blocs en què s'organitza el mòdul

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, perquè els alumnes completin les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitat conjunta: descripció i anàlisi del centre de pràctiques	50%	24	0,96	CA01, CA02, CA03, CA04, KA01, KA02, KA03, SA01
Pedagogia: Exposició d'un contingut del temari vinculat teoria i pràctica	20%	14	0,56	CA01, CA02, CA04, KA01, KA02, KA03, SA01
Psicologia: Activitats d'avaluació continua (sobre lectures i anàlisi de cas)	20%	12	0,48	CA03, CA04, KA02, KA03, SA01
Sociologia: Activitat d'avaluació en grup	10%	10	0,4	CA02, CA04, KA02, KA03

Per poder obtenir avaluació final positiva l'estudiant haurà d'haver assistit a un mínim d'un 80% de les classes.

Serà requisit també, per poder obtenir una avaluació final positiva, el lliurament de totes les pràctiques i exercicis d'avaluació dins dels terminis indicats.

La nota final serà la mitjana ponderada de les qualificacions obtingudes en els 3 blocs. Per poder aplicar aquest criteri cal obtenir com a mínim un 5 a cada bloc. En cas de que la qualificació sigui inferior a 5, es farà un examen de reavaluació d'aquella àrea on no s'hagi aprovat. Per presentar-se a reavaluació cal haver presentat les evidències de cada bloc i tenir un 80% d'assistència a classes. En el cas de presentar-se a reavaluació la nota màxima que es pot obtenir és un 5.

El retorn dels treballs i dels controls es farà com a màxim 20 dies hàbils després de la data de lliurament i/o realització.

La còpia i el plagí no estan permesos, per tant, serà sancionat amb un zero. Aquest treball quedarà invalidat, s'haurà de repetir i l'alumne només podrà fer la prova el dia de la recuperació. Es considera còpia un treball que reproduïx tot o gran part del treball d'un altre. Plagiés el fet de presentar tot o part d'un text d'un autor com a propi, sense citar les fonts, sigui publicat en paper o en digital. Podeu consultar: http://wuster.uab.es/web_argumenta_obert/unit_20/sot_2_01.html

AVALUACIÓ ÚNICA

Els/les estudiants també podran optar a avaluació única. Ho hauran de comunicar seguint el procediment aprovat a la Facultat de Ciències de l'Educació de la UAB. Les evidències d'avaluació única seran:

-Un examen/evidència d'avaluació de cada part del mòdul (descripció i anàlisi del centre de pràctiques i lectures de l'assignatura) amb tres parts diferenciades (seguint els continguts dels tres blocs temàtics). Hi haurà una data d'avaluació única (en aquesta data es realitza l'examen i és també el termini per l'entrega al campus virtual dels treballs).

Bibliografia

LECTURES DE PSICOLOGIA

OBLIGATÒRIES:

Maralda-Banda, A., Granizo, L., & Pérez-Sedano, E. (en premsa). Pensamiento Crítico y habilidades argumentativas en la adolescencia como factores protectores contra la desinformación. En N. Castells, M. García-Mila, L. Granizo, & M.A. Melero, ¿Cómo detectar fakenews en el aula? Preguntar, argumentar y jugar. Editorial Octaedro.

Onrubia, J. (1993). Enseñar: crear Zonas de Desarrollo Próximo e intervenir en ellas. En C. Coll, E. Martín, T. Mauri, M. Miras, J. Onrubia, I. Solé & A. Zabala (eds.), El constructivismo en el aula (pp. 101-124). Graó.

Pujolàs, P. (2008). Cooperar per aprendre i aprendre a cooperar: el treball en equips cooperatius com a recurs i com a contingut. Suports, 12(1), 21-37.

Papalia, D. E., & Martorell, G. (2021a). Desarrollo físico y cognoscitivo en la adolescencia. Dins Desarrollo humano (14 ed.) (pp. 355-386). McGraw-Hill.

Papalia, D. E., & Martorell, G. (2021b). Desarrollo psicosocial en la adolescencia. Dins Desarrollo humano (14.ª ed.). (pp. 387-416). McGraw-Hill.

COMPLEMENTÀRIES:

Frieiro, P., González-Rodríguez, R., & Domínguez-Alonso, J. (2022). Self-esteem and socialisation in social networks as determinants in adolescents' eating disorders. Health & social care in the community, 30(6), e4416-e4424.

Funes, J. (2019). Estima'm quan menys ho mereixi... perquè és quan més ho necessito: una guia per a pares i mestres d'adolescents. La Butxaca.

Salmivalli, C., Laninga-Wijnen, L., Malamut, S. T., & Garandeau, C. F. (2021). Bullying prevention in adolescence: Solutions and new challenges from the past decade. Journal of Research on Adolescence, 31(4), 1023-1046.

Unicef (2021). *Impacto de la tecnología en la adolescencia. Relaciones, riesgos y oportunidades*. Unicef. <https://www.unicef.es/publicacion/impacto-de-la-tecnologia-en-la-adolescencia>

Pàgines recomanades i material audiovisual complementari:

Blakemore, J.(2018). The mysterious workings of the adolescent brain.TED Talks.
https://www.ted.com/talks/sarah_jayne_blakemore_the_mysterious_workings_of_the_adolescent_brain

Entre maestros, la película; de Pablo Usón (86 min.). <https://www.youtube.com/watch?v=KXAiKaH1qys&t=5s>

LECTURES DE PEDAGOGIA

OBLIGATÒRIES:

Booth, T., & Ainscow, M. (2006). *Índex per a la inclusió*. Guia per a l'avaluació i millora de l'educació *inclusiva*. CSIE (Centre for Studies on Inclusive Education).

Cabrera Cuadros, V., & Soto García, C. (2020). ¿Cómo aprendemos? El docente enseñante y aprendiz que acompaña a los estudiantes en su exploración hacia el (auto)aprendizaje. *Profesorado, Revista De Currículum Y Formación Del Profesorado*, 24(3), 269-290.
<https://revistaseug.ugr.es/index.php/profesorado/article/view/8155>

García-Martín, S., & García-Martín, J. (2022). Use of ICT in Compulsory Secondary Education. Advantages and Disadvantages. *HUMAN REVIEW. Revista Internacional De Humanidades*, 12(4), 1-9.
<https://doi.org/10.37467/revhuman.v11.3965>

García-García, F.J., López-Torrijo, M. & Santana-Hernández, R. (2020). Educación inclusiva en la formación del profesorado de Educación Secundaria: Los programas españoles. *Revista de Currículum y Formación de Profesorado*, 24(2), 270-293. <https://doi.org/10.30827/profesorado.v24i2.14085>

COMPLEMENTÀRIES:

Álvarez Valdivia, I. M., Manero, B., Morodo, A., Suñe-Soler, N., & Henao Agudelo, C. (2023). Realidad virtual inmersiva para mejorar la competencia de gestión del clima de aula en los centros de secundaria. *Educación XX1*, 26(1), 249-272.

Departament d'Educació Generalitat de Catalunya. Organització i gestió de centres.
<https://educacio.gencat.cat/ca/arees-actuacio/centres-serveis-educatius/centres/organitzacio-gestio/doigc/>

Síndic de Greuges de Catalunya (2021). L'educació inclusiva a Catalunya. *Informe Síndic, el defensor de les persones*. <https://www.sindic.cat/Ca/page.asp?id=22>

LECTURES DE SOCIOLOGIA

Bonal, X., Essomba, M., & Ferrer, F. (Coords.). (2004). *Política educativa i igualtat d'oportunitats* (Sèrie Polítiques n.º 42). Editorial Mediterrània.

Bourdieu, P. (2000). Las formas del capital: Capital económico, capital cultural y capital social. En *Poder, derecho y clases sociales* (pp. 131-164). Desclée de Brouwer. <https://www.academia.edu/36829614>

Feito, R., Garreta Bochaca, J., Guerrero Serón, A., Martínez García, J., Merino Pareja, R., Molina-Luque, F., Planas Coll, J., Fernández Enguita, M., García Gracia, M., & García Lastra, M. (2010). *Sociología de la educación secundaria*. Graó.

Foucault, M. (2002). *Vigilar y castigar: Nacimiento de la prisión* (18.ª ed.). Siglo XXI Editores.

Freire, P. (1969). *Pedagogia de l'oprimit*. Denes Editorial.

García-Carrión, R., Molina-Luque, F., & Molina Roldán, S. (2018). How do vulnerable youth complete secondary education? The key role of families and the community. *Journal of Youth Studies*, 21(5), 701-716.
<https://doi.org/10.1080/13676261.2017.1406660>

Giddens, A. (2001). Sociología(3.ª ed.). Alianza Editorial.

Habermas, J. (1987). Teoría de la acción comunicativa: Complementos y estudios previos (Vol. 2). Taurus.

Marx, K. (1972). Manuscritos económicos y filosóficos de 1844 (Ediciones Estudio, Trad.). Ediciones Estudio. (Obra original publicada en 1844)

OECD. (2023). Equity and inclusion in education: Finding strength through diversity. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/e9072e21-en>

Ritzer, G. (1997). Teoría sociológica clásica (3.ª ed.). McGraw-Hill.

Ritzer, G. (2003). Teoría sociológica contemporánea (5.ª ed.). McGraw-Hill.

Tabarini, A. (2020). ¿Para qué sirve la escuela? Reflexiones sociológicas en tiempos de pandemia global. Revista de Sociología de la Educación, 13(2), 145-155. <https://doi.org/10.7203/RASE.13.2.17135>

Weber, M. (1992). Economía y sociedad: Esbozo de sociología comprensiva. Fondo de Cultura Económica. (Obra original publicada entre 1921-1922).

Pàgines web recomanades:

Fundació Bofill, <http://www.fbofill.cat/> Fundació dedicada a la promoció de la recerca en ciències socials centrada en el fet educatiu. Publica nombrosos estudis sobre educació i ciutadania, a destacar l'anuari de l'educació.

Observatori Català de la Joventut, www.gencat.es/joventut/observatori Secretaria de Joventut de la Generalitat de Catalunya, promou i publica estudis sobre la joventut catalana

Cada professor indicarà bibliografia complementària durant les sessions.

Programari

-

Grups i idiomes de l'assignatura

La informació proporcionada és provisional fins al 30 de novembre de 2025. A partir d'aquesta data, podreu consultar l'idioma de cada grup a través d'aquest [enllaç](#). Per accedir a la informació, caldrà introduir el CODI de l'assignatura

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(TEmRD) Teoria (màster RD)	1	Català	anual	matí-mixt
(TEmRD) Teoria (màster RD)	2	Català	anual	tarda
(TEmRD) Teoria (màster RD)	3	Català	anual	tarda
(TEmRD) Teoria (màster RD)	4	Català	anual	tarda